

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1MCdo/3/2015
Identifikačné číslo spisu:	5112207497
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Janka Cisárová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:5112207497.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, IČO: 35 724 803, zastúpenej advokátskou kanceláriou TOMÁŠ KUŠNÍR, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, IČO: 36 613 843, proti odporkyni T. bývajúcej v T., o zaplatenie 524,45 € s príslušenstvom, za účasti vedľajšieho účastníka na strane odporkyne Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom v Prešove, Námestie Legionárov 5, IČO: 42 176 778, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 2 C 104/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Žilina z 12. septembra 2013, č. k. 2 C 104/2012-104 a rozsudku Krajského súdu v Žiline z 20. marca 2014 sp. zn. 9 Co 90/2014, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Odporkyni a vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvého stupňa“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 12. septembra 2013 pod č. k. 2 C 104/2012-104 zamietol návrh navrhovateľky, ktorým sa domáhala voči odporkyni uhradenia pohľadávky vo výške 524,45 € príslušenstvom. Odporkyni trovy konania nepriznal; navrhovateľke uložil povinnosť uhradiť vedľajšiemu účastníkovi na účet právneho zástupcu JUDr. Igora Šafranka trovy právneho zastúpenia 161,04 €. Pri rozhodovaní prihliadol na vznesenú námietku premĺčania zo strany vedľajšieho účastníka na strane odporkyne, neprihliadol na uznanie záväzku zo strany odporkyne, ku ktorému malo dôjsť na základe dohody zo dňa 5. júna 2010, lebo sa jednalo o formulárovú dohodu, ktorú pripravil veriteľ pre dlžníka a dlžník prakticky nemal žiadnym spôsobom možnosť ovplyvniť jej obsah. Uviedol, že prehlásenie dlžníka o vedomosti premĺčania dlhu je skryté do dohody o splátkach v bode 3, pričom by malo byť súčasťou uznania záväzku v bode 2 dohody o uznaní záväzku a úhrade pohľadávky v splátkach. Podľa súdu takéto znenie je v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 4 ods. 8 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov, pretože pri uzatváraní dohody neboli dodržané princípy dobromyseľnosti, čestnosti a navrhovateľkou bol využitý omyl v snahe dosiahnuť uznanie premĺčaného záväzku spotrebiteľom. Iniciatíva uzavrieť takúto dohodu nikdy nevychádzala od spotrebiteľa a okolnosti, za ktorých navrhovateľka uzatvárala so spotrebiteľmi

formulárové dohody o uznaní záväzku a úhrade pohľadávky v splátkach, je potrebné považovať za nekalú obchodnú praktiku a posudzovať ju najmä podľa zákona o ochrane spotrebiteľa. Pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie navrhovateľky rozsudkom z 20. marca 2014 sp. zn. 9 Co 90/2014 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej a v časti výroku, ktorým odporkyni trovy konania nepriznal potvrdil a v časti výroku, ktorým zaviazal navrhovateľku uhradiť vedľajšiemu účastníkovi trovy prvostupňového konania zmenil tak, že vedľajšiemu účastníkovi náhrada trov prvostupňového konania sa nepriznáva. Zároveň vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. V plnom rozsahu sa stotožnil so skutkovým stavom zisteným prvostupňovým súdom, vyhodnotením rozhodujúcich skutočností ako i právnym posúdením veci v zamietajúcej časti rozsudku. Stotožnil sa v celom aj s dôvodmi napadnutého rozhodnutia (§ 219 ods. 2 O.s.p.), keďže zo strany navrhovateľky v priebehu odvolacieho konania neboli tvrdené také skutočnosti, s ktorými by sa nevyporiadal prvostupňový súd. Vo vzťahu k zmeňujúcemu výroku o náhrade trov vedľajšieho účastníka bol toho názoru, že ide o neúčelne vynaložené trovy (právnická osoba v tomto prípade nezastupuje účastníka, ale koná vo svojom mene), a preto napadnutý rozsudok v tejto časti zmenil a vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov prvostupňového konania nepriznal. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p.

Proti rozsudkom oboch nižších súdov na podnet navrhovateľky podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie. Žiadal označené rozsudky zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Podľa názoru generálneho prokurátora bol týmito rozsudkami porušený zákon a napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Z ustanovenia § 261 ods. 6 písm. b/ Obchodného zákonníka (ďalej len „ObZ“) vyplýva, že touto časťou zákona sa spravujú bez ohľadu na povahu účastníkov záväzkové vzťahy: „... zo zmluvy o úvere (§ 497) ...“ a podľa § 397 ObZ ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premlčacia doba štyri roky. V danom prípade, právne vzťahy navrhovateľky a odporkyne zo zmluvy o úvere z 5. augusta 2008 sa spravujú ustanoveniami Obchodného zákonníka a konajúce súdy na určenie dĺžky premlčacej doby nesprávne aplikovali príslušné ustanovenie Občianskeho zákonníka o trojročnej dĺžke premlčacej doby. Pri správnej aplikácii § 397 ObZ, podľa ktorého je premlčacia doba štvorročná, žaloba z 1. marca 2012 bola podaná pred uplynutím premlčacej doby (premlčacia doba začala plynúť 23. septembra 2009) a otázka platnosti uznania dlhu je pre posúdenie premlčania pohľadávky bez právneho významu. Podľa právnej úpravy účinnej pred 1. aprílom 2015, zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplývalo, že ustanovenia Občianskeho zákonníka (s výnimkou ustanovení o spotrebiteľských zmluvách - § 52m a nasl. OZ) sa majú prednostne použiť na spotrebiteľské právne vzťahy aj v prípadoch, kedy § 261 ObZ vyžaduje aplikáciu Obchodného zákonníka. Zároveň považoval za nesprávne aj právne posúdenie v otázke platnosti uznania dlhu. Podľa jeho názoru súdy nesprávne aplikovali ustanovenia § 53 ods. 1 a ods. 5 OZ na zistený skutkový stav. Na základe zistených skutočností mal za to, že sú splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e ods. 1 OSP v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ OSP, pričom podanie mimoriadneho dovolania zo strany generálneho prokurátora si vyžaduje ochranu práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania, ktorú nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Navrhovateľka vo vyjadrení s názorom generálneho prokurátora vyjadreného v mimoriadnom dovolaní sa stotožnila a žiadala rozhodnúť v súlade s petítom mimoriadneho dovolania.

Odporkyňa a vedľajší účastník sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby

dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritorne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (*DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.*) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Na spoločnom rokovaní 18. marca 2015 pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov“.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (*Van Oosterwijck proti Belgicku*, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej

je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

Vo vzťahu v otázke procesnej prípustnosti mimoriadneho dovolania Najvyšší súd Slovenskej republiky na spoločnom rokovaní občianskoprávného a obchodnoprávného kolégia z 20. októbra 2015 prijal zjednocujúce stanovisko, ktoré reflektuje na závery vyjadrené v spomínanej judikatúre EŠLP a ústavného súdu. Právna veta tohto stanoviska znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“.

Predmetné stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa priechi všeobecne rešpektovanej zásade „vigilantibus iura scripta sunt“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka konania vyvinúť vlastnú iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ preto zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mala navrhovateľka možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sama náležite chránila svoje práva a konala dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Navrhovateľka nepodala dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 20. marca 2014 sp. zn. 9 Co 90/2014. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sama nevyužila dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na pasivitu samotnej navrhovateľky pri včasnej ochrane jej práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného navrhovateľkou.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V predmetnej veci dala podnet na mimoriadne dovolanie navrhovateľka. Najvyšší súd odporkyni a vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznal, lebo nepodali návrh na jej priznanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.